

Nr 238.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa ersättningar av statsmedel till arbetstagare som drabbats av silikos (stendammlunga); given Stockholms slott den 8 maj 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 8 maj 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, följande.

I skrivelse den 2 juni 1947 har landsorganisationen i Sverige hemställt om skyndsamt övervägande av möjligheten att bereda silikossjuka och vissa andra av yrkessjukdom drabbade arbetare större ersättning än gällande olycksfallsförsäkringslag medger. Sedan nämnda skrivelse remissbehandlats har ärendet varit föremål för övervägande inom socialdepartementet och jag anhåller nu att få anmäla detsamma.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt lagen den 14 juni 1929 (nr 131) om försäkring för vissa yrkesjukdomar skall den som är försäkrad enligt olycksfallsförsäkringslagen tillika anses försäkrad för vissa yrkessjukdomar, däribland sådan som utslutande eller till övervägande del framkallats genom inverkan av stendamm (»stendammslunga» eller silikos). Bestämmelserna i olycksfallsförsäkringslagen äga motsvarande tillämpning å försäkringen enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen, därvid vad enligt förstnämnda lag gäller angående dagen för olycksfallet skall, då fråga är om yrkessjukdom, avse dagen för sjukdomens yppande. Ersättning i anledning av yrkessjukdom utgår icke med mindre arbetare inom ett år eller vad angår yrkessjukdom, som framkallats genom inverkan av bl. a. stendamm, inom tio år före sjukdomens yppande varit sysselsatt med arbete i verksamhet, där fara föreligger för sjukdomen. Vidare stadgas i 4 § yrkessjukdomsförsäkringslagen att om försäkringsinrättning anmodat där försäkrad arbetare att, till förebyggande av att yrkessjukdom uppstår, återuppstår eller förvärras, under någon tid avhålla sig från det farliga arbetet, arbetaren skall, därest icke omständigheterna till annat föranleda, äga att för den tid han avhåller sig från detta arbete uppbära skälig ersättning motsvarande högst hel sjukpenning.

Ersättning för yrkessjukdom utgår enligt i huvudsak samma grunder som för olycksfall i arbetet. Till arbetare, som ådragit sig yrkessjukdom, skall sålunda, om yrkessjukdomen medfört under längre eller kortare tid bestående invaliditet, utgivas livränta med ett årligt belopp, motsvarande vid förlust av arbetsförmågan — som regel — två tredjedelar av den sjukes årliga arbetsförtjänst och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp som svarar mot nedsättningen; dock att livränta icke utgår, där ej arbetsförmågan blivit nedsatt med minst en tiondel (olycksfallsförsäkringslagen 6 § 1 stycket 2). Beträffande den årliga arbetsförtjänsten gäller, bl. a., att, om denna överstiger 4 800 kronor, det överskjutande beloppet icke skall tagas i beräkning (9 § 4 stycket).

Sistnämnda maximibelopp fastställdes år 1946. Tidigare var maximibeloppet enligt en år 1941 genomförd lagändring 3 900 kronor; dessförinnan var det fastställt till 3 000 kronor. Sistnämnda lägre belopp gälla alltså i fråga om dem som skadats före det resp. höjningar av maximibeloppet trätt i kraft. Å vissa livräntor utgår dock statligt dyrtidstillägg med 20 procent.

I en tidigare denna dag beslutad proposition har Kungl. Maj:t framlagt förslag om väsentliga förbättringar av ersättningsgrunderna i olycksfallsförsäkringslagen. Sålunda har föreslagits att maximibeloppet av den årliga arbetsförtjänsten skall höjas till 7 200 kronor. Vid invaliditet, som inne-

fattar en nedsättning av arbetsförmågan med minst tre tiondelar, skall vidare enligt förslaget livräntans beräkning ske efter förmånligare grunder än f. n. För tiden från 18 till 67 års ålder skall nämligen livräntan enligt vissa regler förhöjas, så att den kommer att motsvara en högre andel av den årliga arbetsförtjänsten än två tredjedelar. Vid helinvaliditet kommer, om detta förslag genomföres, livräntan att uppgå till elva tolfjedelar av den årliga arbetsförtjänsten. I likhet med vad eljest skett vid ändringar i olycksfallsförsäkringslagen komma dock dessa förbättrade ersättningsgrunder icke att bli tillämpliga å arbetare, som skadats före ändringarnas ikraftträdande.

Vad angår bedömandet i vad mån viss kroppsskada åstadkommit nedsättning av arbetsförmågan stadgas i 8 § olycksfallsförsäkringslagen, att hänsyn skall tagas ej blott till skadans beskaffenhet och inverkan på den skadades förmåga i allmänhet att försörja sig genom arbete, utan även till skadans inflytande på de särskilda färdigheter, som för drivande av den skadades yrke må vara erforderliga, samt till den skadades ålder och kön.

Enligt vad riksförsäkringsanstalten upplyst tages vid tillämpning av förenämnda bestämmelser i 8 § i övertvägande grad hänsyn till skadans beskaffenhet sådan den angives i invaliditetsintyg, utlåtanden över röntgenundersökningar m. m. Man söker härvid i första hand att bilda sig en uppfattning om i vilken grad olycksfallet påverkat den skadades förmåga i allmänhet att utföra arbete, men viss hänsyn tages jämväl till, bl. a., den skadades yrke, vilket kan medföra avvikelser från i allmänhet tillämpade invaliditetsgrader i höjande eller sänkande riktning. Där tveksamhet råder om vilken invaliditetsgrad som motsvarar det medicinskt fastställbara menet tages jämväl viss hänsyn till vederbörandes faktiska arbetsprestation och arbetsinkomst. I vissa fall, t. ex. vid en del skullskador och förgiftningsfall, är det men som kvarstår efter sjukdomstillståndets upphörande av medicinskt sett så obestämd art, att den faktiska arbetsprestationen och arbetsinkomsten måste tillmätas avsevärt större betydelse än som eljest sker.

Vad särskilt beträffar yrkessjukdomen stendammslunga har riksförsäkringsanstalten framhållit, att denna sjukdom vanligen har en karakteristisk röntgenbild, vilken lagts till grund för en allmänt vedertagen indelning av sjukdomen i tre stadier. Den omständigheten, att sjukdomen konstaterats röntgenologiskt hos en person, behöver icke betyda, att han är sjuk i vanlig mening. Hos en person med sjukdomen i första eller andra stadiet hör det sålunda till regeln, att lungfunktionen är normal. I tredje stadiet kunna symtomen vara mycket växlande, från normal lungfunktion och subjektiv hälsa till väsentlig funktionsförlust och betydande invaliditet. Stendammslunga intager i viss mån en särställning bland yrkessjukdomarna. Sålunda torde man icke i nämnvärd grad behöva räkna med några väsentliga variationer i de individuella anlagen vid denna sjukdom. Vidare förhåller det sig så att sjukdomen, sedan den en gång debuterat,

i regel utvecklar sig i ogynnsam riktning även om ytterligare tillförsel av stendamm till lungorna avbrytes. Något effektivt botemedel mot sjukdomen är icke känt. Fortskridandet kan emellertid avsevärt fördröjas, om sjukdomen upptäcks på ett tidigt stadium och den sjuke övergår till ofarligt arbete.

Landsorganisationens framställning.

I landsorganisationens inledningsvis omnämnda skrivelse har anförts, att silikosen vore den yrkessjukdom som i vårt land gäve upphov till de flesta invaliditets- och dödsfallen. Därtill komme, att sjukdomen i motsats till andra yrkessjukdomar till sin natur vore sådan, att även om den sjuke överflyttades till ett icke hälsofarligt arbete någon förbättring i sjukdomstillståndet icke vore att påräkna. Man hade i stället att räkna med en fortgående försämring av tillståndet dels på grund av sjukdomens egen progress, dels till följd av med silikosen ofta förenade följsjukdomar. Det skydd, som genom lagen om försäkring mot yrkessjukdomar bereddes de av silikos drabbade, måste i flertalet fall betecknas såsom mycket otillfredsställande. Eventuell livränta svarade nämligen i flertalet fall icke mot den minskning i arbetsförtjänsten som sjukdomen medförde.

Beträffande de gällande ersättningsbestämmelserna och dessas tillämpning har landsorganisationen anført följande:

Ersättnings (livräntans) storlek bestämmes av två faktorer: nedsättningen i arbetsförmågan (invaliditetsgraden) och den årliga arbetsförtjänsten. Invaliditetsgraden bestämmes enligt försäkringsmedicinska grunder med ledning av bl. a. röntgenfynd och övriga objektiva fynd, den sjukdes uppgifter om sina besvär och den faktiska arbetsförmågan. Den till grund för livränteberäkningen liggande arbetsförtjänsten är maximerad på det sätt att, där den faktiska årsinkomsten överstiger visst belopp (f. n. 4 800 kronor), överskjutande belopp icke medräknas. Vid 100 %-ig invaliditet, då livränta utgår med $\frac{2}{3}$ av årliga arbetsförtjänsten, utgör sålunda högsta livräntan 3 200 kronor om året. Då i ett stort antal fall de silikossjuka äro att söka bland de högst avlönade arbetarna, medför redan arbetsförtjänstens maximering att tillerkänd livränta endast ofullständigt kan kompensera den sjuke. Att reduktionen till $\frac{2}{3}$ ytterligare bidrager att öka skillnaden mellan faktisk inkomstminskning och tillerkänd livränta ligger i öppen dag.

Vid invaliditetsbedömningen tillgår i regel så att viss invaliditetsgrad föreslås av försäkringsinrättningens läkare eller — vid handläggning hos försäkringsrådet — rådets läkare; förslagen följas i regel av inrättningen resp. rådet. Allmänna uppfattningen bland dem, som beröras av ifrågasvarande ersättningar, torde vara att graderna äro för låga — framför allt i de fall där sjukdomen i *realiteten* medfört förlust eller nära nog förlust av arbetsförmågan. I sådana fall saknas ingalunda exempel på fastställda invaliditetsgrader om ända ned till 20—30 %.

En ur den sjukdes synpunkt särskilt otillfredsställande invaliditetsbedömning kan iakttagas vid de fall av relativt lindrig silikos, där vederbörande

på läkares inrådan *överflyttas* till annat icke silikoshotat arbete. Så gott som undantagslöst medför sådan förändring i arbetet en avsevärd inkomstminskning. I dessa fall kan emellertid den silikosbehäftade arbetaren medicinskt anses fullt arbetsför eller i varje fall till mindre än 10 % invalid, varför ingen livränta utgår. I något fall kanske den sjuke tillerkännes en livränta om 10 %. En inom Gjutareförbundet på sin tid (1940) verkställd utredning visade att beträffande 87 silikosfall från 17 stålgjuterier vederbörande i 35 fall överflyttats till annat arbete med lägre inkomst. Inkomstminskningen varierade mellan 5 och 105 öre i timmen. I medeltal utgjorde minskningen 29 öre per timme eller sålunda för helt år om 2 400 timmar 696 kronor. I dessa fall utgick på ett undantag när icke någon livränta.

En under 1947 gjord stickprovsundersökning avseende 56 fall visar ett medeltal av 29 öre per timme, som den silikosbehäftade fått vidkännas i inkomstminskning vid överflyttning till annat arbete. I 3 av dessa fall utgick livräntor efter 10 till 25 % invaliditet.

Till jämförelse må erinras om det kända förhållandet att vid skador till följd av olycksfall den skadade vid en invaliditet på upp till 10 % i flertalet fall icke behöver vidkännas någon inkomstminskning. (Ex. flertalet fingeramputationer å enstaka fingrar.)

I fortsättningen har landsorganisationen erinrat om att andra lagutskottet vid 1946 års riksdag — i utlåtande (nr 39) i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m. och en i ämnet väckt motion — uttalat att utskottet i princip delade den i motionen uttryckta uppfattningen att man borde eftersträva en sådan ordning, att den som råkade ut för olycksfall erhöle full ersättning för förlorad arbetsförtjänst, men att detta enligt utskottets mening kunde ske endast i samband med den förebådade genomgripande revisionen av lagstiftningen på förevarande område. Landsorganisationen ansåge, att i den mån sådana förhållanden förelåge beträffande viss grupp av skadade eller visst slag av skador, att ett ökat tillgodoseende av de skadade framstode som särskilt befogat, möjlighet borde finnas till partiella reformer. Exempel på ökade förmåner till vissa kategorier saknades icke inom sociallagstiftningen. Sålunda kunde nämnas bestämmelserna angående ersättning åt sjöfolk vid olycksfall till följd av krigsåtgärd samt angående ersättning vid olycksfall under fullgörande av flygtjänst vid krigsmakten.

Härefter har landsorganisationen anfört följande:

Det torde böra undersökas i vad mån beträffande silikosen omständigheter kunna åberopas för högre ersättning än vad som i allmänhet gäller för i arbetet orsakade skador. Silikosen uppkommer och fortskrider under sysselsättning på vissa relativt skarpt avgränsade arbetsområden, s. k. farligt arbete. Den silikoshotade arbetaren kan själv bidra ytterst obetydligt om ens något för att undvika sjukdomen eller hindra dess utveckling. Såväl beträffande de nämnda olycksfallen på grund av krigsåtgärd och vid flygning som vid silikos är fråga om skador, som inträffat under yrkesutövning med större typiska risker än som kan sägas vara normalt för arbete i allmänhet. Därtill kommer silikosens förut nämnda egenskap att

ofta draga med sig följdssjukdomar som ytterligare nedsätta arbetsförmågan. Det torde få anses vara arbetsgivarens sak att, i den mån det är praktiskt och tekniskt genomförbart, vidtaga åtgärder för silikosriskens avvärgande eller minskande. I de fall där det oaktat silikos uppträder synes det icke obefogat att den, som bedriver den farliga verksamheten, får bära kostnaden för en såvitt möjligt full kompensation till de arbetare som ådragit sig sjukdomen. Hela ersättningen till de silikosskadade bör med andra ord ingå i produktionskostnaden och icke delvis bäras av den enskilde arbetaren eller av samhället.

Angående formerna för beredande av ökad ersättning åt de silikosskadade har landsorganisationen anfört, att man vid övertägande av olika möjligheter av praktiska skäl torde få stanna vid att föreslå införande av årliga tillägg utöver eljest utgående ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen. Ersättning utöver livränta skulle utgå till silikosbehäftade arbetare, som antingen på grund av sjukdomen blivit oförmögna till arbete eller på läkares inrådan överflyttats till annat arbete och i detta fått vidkännas inkomstminskning. Ersättningens storlek syntes bära i princip motsvara inkomstminskningen med viss maximering. Såsom tidigare nämnts hade denna minskning beträffande viss arbetarekategori vid silikos uppskattats till i genomsnitt 29 öre i timmen, motsvarande vid full sysselsättning ca 700 kronor om året. Med hänsyn härtill kunde den ifrågasatta tilläggsersättningen lämpligen maximeras till 700 kronor om året. Om sjukdomen, utan att medföra sådan nedsättning av arbetsförmågan att livränta enligt lag skall utgå, dock föranlett att arbetaren efter läkares inrådan övergått till annan verksamhet och i denna fått vidkännas inkomstminskning, syntes motsvarande skäl, som anförts beträffande livräntetagare, motivera att till den sjuke utgäves ersättning för inkomstminskningen, beräknad enligt nyss angivna grunder.

Härutöver har landsorganisationen uttalat, att nu nämnd ersättning eller livräntetillägg icke vidare syntes bära utgå därest arbetaren återtog sin förutvarande sysselsättning. Vid sådan icke allenast tillfällig ändring av de förhållanden, som legat till grund för livräntetilläggets eller ersättningens bestämmande borde därav föranledd jämkning ske. Då grunden för de föreslagna ersättningarna vore det faktiska inkomstbortfallet syntes det knappast befogat att föreslå regleringens utsträckning till att omfatta även efterlevandelivräntor.

Landsorganisationen har förutsatt att ersättningarna skulle bestämmas och utgivas av den försäkringsinrättning, som hade att besluta angående arbetarens rätt till ersättning i övrigt för yrkessjukdomen. Av betydelse vore vidare spørsmålet om eventuell retroaktiv giltighet för den ifrågasatta ersättningsrätten. Starka sociala skäl kunde tydligen åberopas för en dylik utvidgning.

I landsorganisationens skrivelse har vidare ifrågasatts att de särskilda ersättningsförbättringar, som sålunda föreslagits för silikossjuka, borde ut-

givas även till vissa andra av yrkessjukdom drabbade. I denna del har i skrivelsen anförts följande:

Bestämmelser om förbättrade ersättningar äro i första hand aktuella vid silikos. Behov av högre ersättning framträder dock även vid åtskilliga andra yrkessjukdomar. Såsom exempel kunna nämnas vissa metallförgiftningar, koloxid- och trikloretylenförgiftning samt eksematösa sjukdomar. Då man önskar så att säga privilegiera vissa sjukdomar, är det emellertid angeläget att endast sådana sjukdomar ifrågakomma, som med hänsyn till uppkomst och utveckling samt verkningar kunna anses kvalificerade. Ett gynnande skulle annars te sig orättvist för andra enligt olycksfalls- eller yrkessjukdomsförsäkringslagen ersättningsberättigade arbetare. Vid en begränsning till sjukdomar som framkallats genom inverkan av de ämnen, som upptagas i första paragrafen första stycket yrkessjukdomslagen, torde det stora flertalet sjuka, vilkas ersättningsbehov synes mest ömmande, bliva tillgodosedda. Det bör i detta sammanhang framhållas, att fränsett de silikosbehäftade endast ett fåtal sjuka torde komma att uppfylla villkoren för nu ifrågasatta högre ersättningar.

I fråga om ersättningsbeloppets storlek i sist avsedda fall har landsorganisationen uttalat, att man torde kunna utgå från att inkomstminskningen genomsnittligt icke överstege det belopp, som av landsorganisationen lagts till grund för beräkning av ersättningen åt silikosbehäftade arbetare. Ersättningen borde alltså maximeras efter samma grunder som för silikossjuka.

Yttrandena.

Över landsorganisationens skrivelse ha efter remiss yttranden avgivits av riksförsäkringsanstalten, försäkringsrådet, statens institut för folkhälsan, socialvårdskommittén, de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening och svenska arbetsgivareföreningen.

Riksförsäkringsanstalten har lämnat en redogörelse för praxis vid invaliditetsprövningen i fråga om stendammslunga och meddelat vissa statistiska uppgifter rörande ersättningsfallens frekvens. Anstalten har vidare anfört bl. a. följande:

I likhet med landsorganisationen är riksförsäkringsanstalten av den åsikten, att nuvarande ersättningsbestämmelser vid yrkessjukdomar som avses i 1 § 1 stycket yrkessjukdomsförsäkringslagen äro otillfredsställande. Detsamma torde emellertid enligt anstaltens mening även gälla i fråga om övriga yrkessjukdomar samt om skador till följd av olycksfall i arbetet ävensom skador och sjukdomar enligt militärsättningsförordningen. Bland annat torde det få anses som en brist, att möjlighet för närvarande saknas för försäkringsinrättningarna att tillerkänna arbetare skälig kompensation för mera bestående inkomstminskning, som föranledes av överflyttning till annat arbete i sådana fall, då överflyttningen ägt rum oaktat arbetsförmågan icke är nedsatt eller endast obetydlig nedsättning föreligger. Detta har i särskild grad betydelse i fråga om yrkessjukdomen stendammslunga.

Emellertid lär vid det arbete med revision av olycksfallsförsäkringslagen, som pågår inom socialvårdskommittén, övervägas ändring av lagen, medförande generella bestämmelser angående höjda ersättningar.

Därest dessa överväganden inom socialvårdskommittén skulle komma att föranleda ändringar i angiven riktning av den allmänna lagstiftningen på hithörande områden och bestämmelserna om skadebedömningen utformas så att möjlighet beredes försäkringsinrättningarna att därvid i skälig utsträckning beakta även inkomstminskning till följd av överflyttning till annat arbete i förebyggande syfte, torde önskvärda förbättringar beträffande ersättningsförmånerna kunna uppnås.

Riksförsäkringsanstalten vill även framhålla, att särbestämmelser, åsyftande ökad ersättning vid någon eller några av de i yrkessjukdomsförsäkringslagen avsedda sjukdomarna, lätt kunna komma att framstå såsom godtyckliga eller orättvisa. Det kan även förmodas, att privilegierandet av en eller några av dessa sjukdomar skulle följas av framställningar om ökad ersättning vid än den ena än den andra av de övriga i yrkessjukdomsförsäkringslagen avsedda sjukdomarna.

Med hänsyn till vad sålunda anförts syntes enligt riksförsäkringsanstaltens mening en lösning av den av landsorganisationen väckta frågan böra sökas i första hand icke genom en speciallagstiftning utan inom ramen av de ändrade allmänna bestämmelser om ersättning vid olycksfall och yrkessjukdom, varom utredning påginge inom socialvårdskommittén. Därest det emellertid skulle anses, att behovet av förbättrade förmåner vore så trängande, att socialvårdskommitténs utredning icke borde avvaktas utan att åtgärder redan nu måste vidtagas, borde dessa enligt anstaltens mening vara av provisorisk karaktär och begränsas till att avse allenast stendammslunga, vilken sjukdom finge anses intaga en särställning. I så fall syntes närmast komma i fråga att till 4 § yrkessjukdomsförsäkringslagen foga ett andra stycke av innebörd att skälig compensation skulle utgå till arbetare, som på grund av överflyttning till annat arbete åsamkats inkomstminskning i fall där första stycket i paragrafen icke vore tillämpligt. Det syntes böra ankomma på socialvårdskommittén att efter närmare övervägande utforma en dylik bestämmelse.

De i yttrandet lämnade statistiska uppgifterna utvisa bl. a., att av 82 under tiden den 1 januari 1945—den 30 september 1947 slutligt avgjorda fall, vilka godkänts såsom förorsakade av stendamm, hade 25 föranlett utgivande av livränta, under det att 57 fall icke ansetts medföra nedsättning av arbetsförmågan med minst 10 procent. I 8 av de sistnämnda fallen förelåge uppgift om att arbetaren av profylaktiska skäl överflyttats till annat arbete och därigenom fått vidkännas inkomstminskning, medan i 13 andra fall, då överflyttning skett, någon inkomstminskning ej ägt rum.

De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har i likhet med riksförsäkringsanstalten redogjort för den praxis som tillämpats vid bestämmande av ersättning vid stendammslunga och omfattningen av sådana ersättningsfall. Föreningen har ifrågasatt huruvida icke det vore möjligt att

kompensation för inkomstbortfall reglerades i löneavtalsbestämmelser, då arbetsgivarna ändock finge bära kostnaderna i form av förhöjda premier. Som skäl härför har anförts följande:

Storleken av den avlöning, som den sjuke erhåller efter förflyttning från det farliga arbetet, kan påverkas av en sådan mångfald olika omständigheter, att inkomstminskningen, enligt föreningens mening, icke gärna bör vara avgörande för ersättningsens storlek. Samma problem möter även vid bedömning av invaliditetsersättningen enligt olycksfallsförsäkringslagen, där det enligt erfarenhet icke är möjligt att grunda invaliditetsbedömningen på den inkomstminskning som blivit en följd av att den skadade icke kunnat fortsätta sitt förutvarande arbete. Ofta torde även den inkomst, som den sjuke åtnjuter efter förflyttningen, ingalunda vara representativ för den arbetsinkomst, han i fortsättningen kommer att åtnjuta. Man torde ofta få räkna med förändringar i inkomstförhållandena måhända under flera år framåt. Särskilda svårigheter torde uppkomma vid bedömandet av ersättningen, då den sjuke uppnått så hög ålder, att en stark minskning eller ett helt bortfall av inkomsten får anses vara normalt. En direkt olycklig verkan torde en livsvarig tilläggsersättning av det ifrågasatta slaget ha i visst avseende. För närvarande förefinnes ett intresse för såväl den sjuke själv som för hans arbetsgivare — i regel blir ju den sjuke kvar i sin forne arbetsgivares tjänst även efter förflyttningen — att den sjuke beredes så kvalificerat arbete som möjligt, där avlöningen sålunda är relativt god. Enligt vad föreningen har sig bekant har på senaste tid ett intresse vuxit fram bland arbetsgivarna att låta arbetare, som äro sysselsatta i farligt arbete, undergå utbildning i annan yrkesgren inom företaget i syfte att arbetarna skall kunna behållas i kvalificerat arbete och större minskning i avlöning icke skall behöva ifrågakomma. Om ersättningsbestämmelserna finge den utformning, som ifrågasatts, skulle detta intresse hos båda parter bortfalla, vilket enligt föreningens mening vore beklagligt.

Om frågan icke kunde lösas avtalsvägen, borde enligt föreningens mening stadgande i ämnet införas i 4 § yrkessjukdomsförsäkringslagen.

Föreningen har vidare anført följande:

Då nedsättning av arbetsförmågan ej föreligger, synes gottgörelse i form av livränta på grund av invaliditet icke böra ifrågakomma. Den ersättning, som skulle utgå vid fall av silikos med inkomstförlust utan rätt till livränta, borde ges sådan form, att intresse för ernående av bättre inkomst inom annat område ej motverkas och torde över huvud taget böra ges karaktären av en anpassningsersättning. Man kan härvid jämföra nu gällande praxis i fråga om hjälplöshetslivränta vid blindhet. Dylik livränta utgår under anpassningstiden 2 å 3 år men därefter ej. Det synes lämpligt att då silikos yppats men arbetsförmågan ej är nedsatt i sådan grad, som för rätt till livränta förutsattes, den sjuke tillerkännes en kompensation med högst 700 kronor för år under 3 år, varigenom vederbörande beredes tillfälle och även torde stimuleras till att skaffa sig en sysselsättning med bättre inkomst. Någon anledning att utsträcka rätten till kompensation för inkomstbortfall av denna art till andra i 1 § 1 stycket yrkessjukdomsförsäkringslagen omförmälda sjukdomar torde icke föreligga. Med silikosen jämförliga förhållanden torde icke vara för handen i fråga om annan här upptagen sjukdom,

vartill kommer, att i vissa fall menliga inverkningsar av motsvarande lagstiftning skulle kunna befaras.

Slutligen har föreningen motsatt sig retroaktiva ersättningar, under åberopande av att försäkringsföretagen icke haft tillfälle uppbära premier för den ökade risken.

I yttrandet lämnade uppgifter rörande de till arbetsgivarnes ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag under tiden den 1 januari 1945—den 15 december 1947 anmälda silikosfallen utvisa, att av 114 godkända fall 65 hade föranlett utgivande av livränta, under det att 49 fall icke ansetts medföra nedsättning av arbetsförmågan med minst 10 procent.

Försäkringsrådet (majoriteten) har i fråga om de grunder, efter vilka den enligt förslaget förhöjda ersättningen skulle utgå, framhållit följande:

Ersättningen har föreslagits skola utgå med ett belopp motsvarande inkomstminskningen, dock högst 700 kronor om året. Detta innebär, att den, som fått vidkännas relativt liten inkomstminskning, kan erhålla full kompensation, medan den, som lidit större inkomstminskning, icke kan uppnå sådan kompensation. Det må även uppmärksammas, att storleken av den arbetsinkomst, vederbörande kan förskaffa sig i annat arbete än det farliga, kan vara beroende på många andra faktorer än sjukdomens inverkan på arbetsförmågan. Sålunda kan vid valet av annat arbete sådana faktorer ha varit avgörande, såsom att den sjuke innehar fastighet å sin hittillsvarande bosättningsort eller där har andra ekonomiska intressen att bevaka, eller att hans hustru har arbete på orten, vilket icke skulle stå henne till buds på annan ort, där den sjuke däremot skulle kunna erhålla arbete med samma arbetsinkomst som i det farliga o. s. v. Ett siffermässigt beräkande av minskningen i arbetsförtjänst skulle i det fall, att vederbörande övergår till självständig verksamhet, stöta på mycket stora svårigheter. — Såsom förslaget utformats, skulle den föreslagna ersättningen komma att utgå även i sådana fall, då den genom ombyte av sysselsättning föranledda inkomstminskningen täcks redan genom tillerkänd livränta. — I förslaget har icke diskuterats frågan, huruvida den ifrågasatta ersättningen för lägre arbetsförtjänst vid ombyte av arbete av profylaktiska skäl även skall utgå, sedan vederbörande uppnått den ålder, då han oberoende av sjukdomen ändock måste sluta det arbete, vartill han övergått.

Emellertid har försäkringsrådet i likhet med landsorganisationen ansett ett behov av ökat försäkringsskydd föreligga. Rådet har anfört följande:

I fråga om ersättning enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen för stendammslunga, då den sjukas arbetsförmåga icke ens med avseende å det farliga arbetet varit nedsatt, har ersättning icke ansetts kunna utgå allenast på grund av inkomstminskning i annat arbete. Det synes därför försäkringsrådet föreligga ett behov av beredande av möjlighet till kompensation även i angivna fall ävensom av att över huvud taget få klarlagt frågan, huruvida ersättning i anledning av försäkringen må kunna utgå av rent profylaktiska skäl i fall, då konstaterbar skada ådragits i arbetet. I viss mån kan yrkessjukdomen stendammslunga anses stå i undantagsställning, nämligen med hänsyn därtill, att anlaget vid denna sjukdom icke torde

spela samma roll som vid andra yrkessjukdomar. Även om så är fallet kunna dock rent profylaktiska eller därmed fullt jämförbara synpunkter anläggas även i fråga om andra yrkessjukdomar än de i 1 § första stycket yrkessjukdomsförsäkringslagen omnämnda ävensom vid olycksfallsskador och sjukdomar enligt militärsättningsförordningen.

Försäkringsrådet har vidare anfört, att det syntes principiellt riktigast, att förevarande spörsmål löstes likformigt inom olycksfallsförsäkringslagen, militärsättningsförordningen och yrkessjukdomsförsäkringslagen och i samband med den åt socialvårdskommittén anförtrodda revideringen av nämnda författningar. Enligt försäkringsrådets mening borde vid bedömandet av frågan, huruvida i arbetet ådragen skada eller sjukdom orsakat nedsättning av arbetsförmågan, hänsyn även tagas till rent profylaktiska synpunkter. I detta sammanhang borde jämväl övervägas, om ändrade bestämmelser om jämkning kunde finnas påkallade, därest arbetsvård genomfördes. Skulle frågan anses vara av den angelägenhetsgrad, att den borde avgöras utan att avvakta revideringens slutförande, syntes — efter ytterligare utredning genom socialvårdskommitténs försorg — införande av en bestämmelse i ämnet i olycksfallsförsäkringslagen vara att föredraga framför en särlagstiftning som den av landsorganisationen föreslagna. Denna bestämmelse kunde införas i 8 § olycksfallsförsäkringslagen såsom ett tillägg till detta stadgande av innebörd, att vid skadereglering hänsyn jämväl skulle tagas till inkomstminskning föranledd enbart av profylaktiska åtgärder i anledning av ådragen skada. Enahanda tillägg borde då även göras till 9 § militärsättningsförordningen.

Försäkringsrådet anser, att en lagändring icke borde givas retroaktiv verkan. Eventuell ersättning för dem, som ej komme att omfattas av lagändringen, borde ankomma på statsverket.

Försäkringsrådet *Blomquist* förmenade, att behov visserligen funnes av bestämmelser om bättre compensation åt dem som på grund av silikos övergått till lägre betalt arbete men att frågan icke borde upptagas till avgörande innan socialvårdskommitténs översyn av lagstiftningen slutförts.

Försäkringsråden *Rörmy*, *Löfmark* och *Aae*, vilka avgivit gemensamt yttrande, ansågo att provisoriska åtgärder borde vidtagas i avbidan på socialvårdskommitténs utredning. I yttrandet förordades, att viss ändring skulle vidtagas i 4 § yrkessjukdomsförsäkringslagen och att Kungl. Maj:t skulle utverka riksdagens bemyndigande att utgiva ersättning av statsmedel i sådana fall, då sjukdomen yppats före lagändringens ikraftträdande. Genom dessa provisoriska åtgärder skulle syftet med landsorganisationens framställning tillgodoses i den omfattning som syntes skäligen.

Försäkringsrådet *Geijer* förordade att silikossjuka som nödgades lämna det farliga arbetet tillerkändes en tilläggsersättning av statsmedel, antingen i form av ett kapitalbelopp för en gång eller genom ett belopp, fördelat på de närmaste åren efter arbetsbytet.

Ledamöterna *Lindahl* och *Berg* förordade ett i anslutning till landsorganisationens framställning upprättat utkast till bestämmelser om särskild ersättning i vissa fall vid yrkessjukdom.

Socialvårdskommittén, som tagit del av riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets utlåtanden, har för egen del anfört följande:

Frågan om lämpligheten av en provisorisk särslagstiftning till förmån för silikosbehäftade är, såsom framgår av försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens utlåtanden, i hög grad tveksam. Å ena sidan kan ej bestridas, att silikosen intager en viss särställning bland yrkesskadorna, å andra sidan kunna principiella och praktiska betänkligheter anföras mot ett provisorium, som skulle medföra att skaderegleringen i de berörda fallen allt framgent finge ske efter dubbla linjer. Närmast torde ifrågakomma en specialbestämmelse i 4 § yrkessjukdomsförsäkringslagen, avsedd att gälla i avvaktan på den förestående revisionen av lagstiftningen. En dylik bestämmelse kan ej lämpligen ges återverkande kraft. Härav torde följa, att bestämmelsen i fråga skulle bli av praktisk betydelse endast i ett relativt ringa antal fall. Ersättningsförbättringar i de före bestämmelsens tillkomst inträffade fallen torde få bestridas av statsmedel. På grund härav och då vägande skäl tala emot en provisorielagstiftning av ifrågasatt slag är enligt kommitténs mening lämpligast, att Kungl. Maj:t tills vidare utverkar riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1948/49 besluta om tillfälliga ersättningar av statsmedel — förslagsvis å högst 700 kronor — åt arbetare, som på grund av ådragen silikos ändrat sysselsättning och därigenom fått vidkännas väsentlig inkomstminskning. En sådan anordning har bl. a. den fördelen, att statsverket icke behöver påtaga sig några mera betydande förpliktelser för ändamålet, innan praktiska erfarenheter vunnits om behovet av tilläggsersättningar och om den lämpliga utformningen av regler för dylika ersättningar.

Statens institut för folkhälsan har funnit landsorganisationens förslag utgöra ett försök att i en formel lösa två skilda problem, nämligen frågan om rimlig ersättningsnivå vid definitiv invalidisering och frågan om rimliga ekonomiska stödåtgärder vid ur yrkesmedicinska synpunkter önskvärd yrkesomplacering. Ehuru dessa båda problemkomplex hade påtaglig anknytning sinsemellan borde de behandlas mer differentierat än som skett i förslaget.

Institutet ville hävda, att det icke funnes bärande yrkesmedicinska skäl för att ur ersättningssynpunkt placera silikosen i någon slags särklass bland de ersättningsberättigande yrkessjukdomarna. Den av landsorganisationen föreslagna premieringen av silikosen och andra sådana yrkessjukdomar, som framkallades genom de i 1 § första stycket yrkessjukdomsförsäkringslagen upptagna ämnena, syntes ur yrkesmedicinsk synpunkt sakna all motivering.

Utformningen av den tilltänkta ersättningsförbättringen syntes enligt institutets mening något improviserad. Det hade icke visats, att de åberopade uppgifterna rörande inkomstminskningar i samband med ändring av sysselsättningen vore representativa ens för silikosbehäftade arbetare, och

vidare kunde ifrågasättas om det i sådant fall vore riktigt att använda det erhållna medeltalet som maximum för ersättningsförbättring.

Frågan om ekonomiska stödåtgärder vid av yrkesmedicinska skäl påkallat yrkesbyte vore enligt institutets erfarenhet i hög grad brännande. Här komme i fråga förutom arbetare med silikos bl. a. sådana med koloxidförgiftning, bensolförgiftning, yrkeshudsjukdomar av överkänslighetskaraktär m. fl. Det funnes f. n. knappast några möjligheter att förhjälpa dessa yrkessjuka till effektiv omplacering i lämpligare yrke. Yrkessjukdomslagens § 4 stadgade visserligen möjlighet för försäkringsinrättning att anbefalla försäkrad att avhålla sig från skadligt arbete, mot att inrättningen under motsvarande tid utbetalade upp till hel sjukpenning, och den teoretiska möjligheten syntes då kunna stå öppen att sådan sjukpenning utgaves under så lång tid, att en effektiv omskolning kunde hinna ske. Enligt vad institutet inhämtat, hade en sådan tolkning av § 4 dock icke kommit till stånd. Vad vidare pensionsstyrelsens verksamhet beträffade, hade denna icke kunnat tagas i anspråk för yrkessjuka. Under sådana förhållanden syntes det i hög grad angeläget att ekonomiska stödåtgärder till möjliggörande av de avsedda yrkesomplaceringarna toges under övervägande. En viss anknytning till de åtgärder, som planerades för partiellt arbetsföra, förefölle naturlig. Den avsedda kategorien yrkessjuka och sådana partiellt arbetsföra, som ej kunde återvända till sitt gamla yrke, befunne sig ju ur vissa synpunkter i en likartad situation. Det kunde erinras om att kommittén för partiellt arbetsföra i sitt betänkande II (SOU 1947: 18) framlagt förslag om stipendier, utbildningsbidrag och familjebidrag vid yrkesutbildning och omskolning av partiellt arbetsföra. Huruvida som ett provisorium eller eventuellt som ett alternativ en ändrad praxis vid tolkningen av yrkessjukdomslagens § 4 skulle kunna i viss grad tillgodose de angivna önskemålen, undandrog se institutets bedömande.

Med hänvisning till vad sålunda anförts har institutet förklarat sig avstyrka landsorganisationens förslag men samtidigt förordat dels att en översyn av yrkessjukdomslagen verkställdes med hänsyn till omfattning och utgående ersättningsbelopp, dels att ekonomiska stödåtgärder till underlättande av ur yrkesmedicinska synpunkter påkallade yrkesomplaceringar toges under närmare övervägande.

Svenska arbetsgivareföreningen slutligen har helt avstyrkt landsorganisationens framställning och därvid anført bl. a. att det knappast torde förefinnas något rimligt skäl, varför ersättningarna skulle vara olika vid olycksfall i arbete och vid yrkessjukdom. Den av landsorganisationen åberopade omständigheten, att särskilda bestämmelser utfärdats rörande ersättning åt sjöfolk vid olycksfall till följd av krigsåtgärd samt angående ersättning vid olycksfall under fullgörande av flygtjänst vid krigsmakten, hänförde sig till sådana specialfall, som knappast kunde hava prejudice-rande betydelse. Vad landsorganisationen anført om att de silikoshotade

arbetarna ytterst obetydligt om ens något kunde undvika sjukdomen eller hindra dess utveckling, kunde icke av föreningen vitsordas. Tvärtom förelåge inom industrien stora möjligheter för de enskilda arbetarna att förebygga yrkessjukdom genom att alltid begagna de skyddsanordningar, som stode till förfogande och följa givna skyddsföreskrifter.

Föreningen har vidare anfört, att det redan nu vore vanligt, att arbetare sysselsätta med tungt arbete, t. ex. sandblästring inom granitindustrien, efter överenskommelse tillfälligt eller definitivt fingo övergå till lättare uppgifter, även om detta ej påkallades på grund av medicinsk indikation. Man torde ha anledning vänta, att överflyttning efter läkarinrådan skulle bli synnerligen vanlig, om extra ersättning skulle kunna komma i fråga i dylika fall. Föreningen ansåge över huvud taget ur principiella synpunkter betänkligt att utgiva särskild kompensation för löneminskning, då en arbetare överflyttades från ett arbete till ett annat.

Föreningen har slutligen förklarat, att den ansåge frågan om åtgärder till förebyggande av silikos och ersättning till individer, som drabbats av sjukdomen, vara ett synnerligen betydelsefullt problem. De faktorer, som hörde samman med detta problem, vore emellertid ej tillräckligt kända. Det torde därför vara nödvändigt att, innan diskussionen överfördes på det ekonomiska planet, låta verkställa en allsidig, objektiv utredning rörande silikosen och likartade sjukdomar. Bl. a. torde det finnas anledning att noga undersöka, huruvida det vore vanligt, att silikos medför följsjukdomar. Föreningen vore av den uppfattningen, att landsorganisationens påstående härom vore väsentligt överdrivet.

Departementschefen.

Yrkessjukdomen silikos intager i viss mån en särställning bland yrkessjukdomarna. Den uppträder endast hos personer som varit sysselsatta med det farliga arbetet under lång tid och några medel att bota sjukdomen äro tills vidare icke kända. Dess fortskridande kan dock avsevärt fördröjas om sjukdomen upptäcket på ett tidigt stadium och den sjuke övergår till ofarligt arbete. Dylik ändring av sysselsättningen innebär emellertid icke sällan att arbetaren måste lämna ett välavlönat specialarbete, som krävt mångårig utbildning. Övergången kan därför medföra avsevärd inkomstminskning och detta även om sjukdomen blivit upptäckt så tidigt att någon egentlig nedsättning av arbetarens fysiska prestationsförmåga icke föreligger. Någon tvekan kan enligt min mening icke råda därom att möjligheterna till ersättning i dylika fall nu äro alltför begränsade. Frågan om beredande av särskild ersättning för inkomstminskningen sammanhänger med spörsmålet i vad mån man vid invaliditetsbedömningen enligt olycksfalls- och yrkessjukdomsförsäkringslagarna i större utsträckning än f. n.

är fallet skall taga hänsyn till den faktiska inkomstminskningen. Denna fråga har en betydande räckvidd och jag är icke beredd att i detta sammanhang taga ställning därtill, synnerligast som socialvårdskommittén i samband med den pågående revisionen av olycksfallsförsäkringslagen torde komma att verkställa den ytterligare utredning i detta ämne som synes erforderlig. Då behovet av en kompensation för inkomstminskningen emellertid måste anses vara särskilt framträdande i fråga om silikosfallen och införandet av en sådan kompensation för dessa fall icke synes kunna på något sätt föregripa socialvårdskommitténs utredningsarbete, synes det mig rimligt att, i avvaktan på den allmänna revisionen av lagstiftningen, provisoriska åtgärder vidtagas i syfte att bereda silikosskadade kompensation för inkomstminskning vid en av profylaktiska synpunkter föranledd överflyttning till annat arbete. Till landsorganisationens förslag att införa motsvarande regler även i fråga om andra yrkessjukdomar kan jag däremot icke nu taga ställning.

Landsorganisationen har föreslagit att en särlagstiftning skulle tillskapas av innehåll att silikosskadad arbetare, som blivit helt arbetsförmögen eller på läkares inrådan överflyttats till annat arbete och däri fått vidkännas inkomstminskning, skulle tillerkännas livräntetillägg eller, om livränta enligt yrkessjukdomsförsäkringslagen ej utgår, särskild ersättning för inkomstminskningen med belopp motsvarande denna, dock högst 700 kronor. Sådan kompensation för inkomstminskning synes landsorganisationen ha avsett skola utgå även till den, som tidigare drabbats av silikos och på grund därav fått vidkännas inkomstminskning.

Som motiv för en dylik särlagstiftning har landsorganisationen åberopat dels att gällande grunder för beräkning av livräntas storlek vore otillfredsställande, då nödig hänsyn ej toges till den tidigare arbetsinkomsten, och dels att vid invaliditetsbedömningen den faktiska inkomstminskningen icke tillräckligt beaktades.

Vad det första av dessa båda skäl angår vill jag erinra om det förslag till ändring i olycksfallsförsäkringslagens ersättningsgrunder som tidigare denna dag anmälts av mig. Genomföres detta förslag, komma i åtskilliga fall livräntorna i framdeles yppade fall av silikos att stå i bättre relation till den minskade arbetsinkomsten. I fråga om invaliditetsbedömningen ha de sakkunniga myndigheterna — försäkringsrådet och riks försäkringsanstalten — vitsordat att vägande skäl finnas för ändring av de gällande bestämmelserna i sådan riktning att hänsyn kommer att mer än hittills tagas till de faktiska inkomstminskningarna. Bägge myndigheterna ha dock ansett, att detta spörsmål borde upptagas till prövning i samband med den inom socialvårdskommittén pågående översynen av lagstiftningen på området och att en lösning borde åvägbringas snarare genom ändring i de allmänna bestämmelserna rörande invaliditetsbedömningen än genom speciella föreskrifter i fråga om silikos och andra särskilda yrkessjukdomar.

Vissa reservanter inom försäkringsrådet ha för sin del ansett, att i fråga om silikos en provisorisk ändring borde vidtagas i yrkessjukdomsförsäkringslagen, och ha vidare föreslagit, att Kungl. Maj:t skulle utverka riksdagens bemyndigande att av statsmedel utgiva särskilda ersättningar i de före lagändringen inträffade fallen. Socialvårdskommittén — som upplyst att kommittén ämnade utreda frågan om ändrade grunder för invaliditetsbedömningen — har däremot uttalat sig emot en provisorisk lagstiftning och förordat bemyndigande för Kungl. Maj:t att under nästa budgetår utge tillfälliga ersättningar i vissa fall åt silikosbehäftade arbetare. De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har ifrågasatt om icke en lösning av frågan kunde åvägbringas genom löneavtalsbestämmelser om kompensation för inkomstbortfall. Statens institut för folkhälsan har med avstyrkande av landsorganisationens förslag förordat utredning rörande ekonomiska stödåtgärder till underlättande av de ur yrkesmedicinska synpunkter påkallade yrkesomplaceringarna.

Av vad som anförts i yttrandena framgår, att ett behov av särskild kompensation för inkomstminskningen föreligger i de här avsedda fallen men att delade meningar råda om bästa sättet att tillgodose detta behov. Särskild hänsyn torde böra tagas därtill att ändrade bestämmelser beträffande i lag utfästa försäkringsförmåner enligt vedertagna principer icke böra givas återverkande kraft. En i yrkessjukdomsförsäkringslagen införd provisorisk bestämmelse om särskilda förmåner till silikossjuka bör därför icke göras tillämplig å de före ikraftträdandet inträffade fallen, och en senare definitiv bestämmelse bör icke göras tillämplig vare sig å dessa äldre fall eller å de under provisorietiden inträffade fallen. Det är emellertid angeläget att även äldre silikosfall bli delaktiga av de ifrågasatta ersättningsförbättringarna och då tilläggsersättningar i dessa äldre fall under alla förhållanden torde få bekostas av statsmedel, finner jag övervägande skäl tala för den av socialvårdskommittén föreslagna anordningen med tillfälliga ersättningar av statsmedel i avvaktan på definitiva bestämmelser i ämnet. En sådan tillfällig anordning har, såsom kommittén framhållit, den fördelen, att statsverket icke behöver påtaga sig några mera betydande förpliktelser för ändamålet, innan praktiska erfarenheter vunnits om behovet av tilläggsersättningar och om den lämpliga utformningen av regler för sådana.

Vad angår de grunder efter vilka tilläggsersättningarna skola bestämmas har jag intet att erinra mot det av landsorganisationen föreslagna maximibeloppet för ersättningarnas storlek eller 700 kronor om året. Av vad redan anförts framgår, att jag anser att ersättning skall kunna utgå vare sig sjukdomen yppas först framdeles eller den redan tidigare yppats. Ersättningen bör dock även i dessa äldre fall avse den inkomstminskning som sjukdomen *numera* medför. Naturligtvis kan det vålla vissa svårigheter att avgöra i vad mån en inkomstminskning, som för lång tid sedan drabbat en arbetare till följd av att han på läkares inrådan övergått till annan syssel-

sättning, kan anses vara alltjämt bestående och till vilket belopp den skall beräknas. I görligaste mån bör emellertid tillses, att sådana fall bedömas efter vad som med hänsyn till omständigheterna befinnes rimligt och skäligt, varvid som riktpunkt bör gälla, att vederbörande erhåller full ersättning för inkomstminskningen, dock högst 700 kronor. I fråga om den som icke åtnjuter livränta på grund av sjukdomen synes dock en överflyttning till annat arbete som ägt rum för mera än tio år sedan icke böra komma i betraktande.

I övrigt synas i allt väsentligt de grunder för ersättningarnas bestämmande, som landsorganisationen angivit, kunna vinna tillämpning. Utgår livränta, bör ersättningen utgå i form av tillägg till denna, motsvarande den inkomstminskning — dock högst 700 kronor — vederbörande fått vidkännas till följd därav att han blivit helt arbetsoförmögen eller övergått till annan sysselsättning. Däremot bör tilläggsersättning icke utgå, om arbetaren kvarstannar i det farliga arbetet, liksom tilläggsersättningen synes böra indragas, om han återtager detta arbete. Vid bedömande av inkomstminskningen bör hänsyn tagas även till den utgående livräntan. Beträffande dem som på grund av helinvaliditet åtnjuta full livränta är att märka att vid ett genomförande av det förslag till ändring i olycksfallsförsäkringslagen, som jag tidigare i dag anmält, livräntan kommer att uppgå till 11/12 av arbetsinkomsten, om denna ej överstiger 7 200 kronor. Det synes rimligt att i ett sådant fall någon tilläggsersättning ej utgår liksom att även eljest tilläggsersättning icke får uppgå till så högt belopp, att den sjukes totala inkomst kommer att överstiga vad sålunda högst kan utgå i livränta.

Om sjukdomen ej ansetts medföra sådan nedsättning i arbetsförmågan, att livränta tillerkänts arbetaren, men denne på läkares inrådan övergått till annan sysselsättning synes vad i det föregående anförts böra äga motsvarande tillämpning.

I enlighet med det anförda förordar jag att Kungl. Maj:tt utverkar riksdagens bemyndigande att förordna om utgivande under budgetåret 1948/49 av tillfälliga ersättningar åt arbetare, vilka på grund av ådragen silikos blivit oförmögna till arbete eller på grund av sjukdomen övergått till annan sysselsättning och därigenom fått vidkännas inkomstminskning. Beslutanderätten i de enskilda fallen torde kunna överlämnas till riksförsäkringsanstalten. I den mån livränta utbetalas av annan försäkringsinrättning synes det dock lämpligt att denna efter överenskommelse med riksförsäkringsanstalten verkställer utbetalning av ersättningsbeloppen.

Ersättningarna torde få belasta det under femte huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete, i årets statsverksproposition upptaget till 3 350 000 kronor. Med ledning av de i försäkringsinrättningarnas yttranden lämnade uppgifterna om silikosfallens frekvens m. m. kan

förutses att kostnaden blir av ringa storleksordning, varför någon uppräknings av anslaget icke torde vara erforderlig.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att medgiva, att av anslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete må under budgetåret 1948/49 utgivas tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetare i enlighet med de grunder som i det föregående angivits.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Lemne.